

Agata Łukasiewicz

BEZROBOCIE Kobiet W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W LATACH 2004–2010

Wprowadzenie

Bezrobocie w Polsce, jako problem społeczny i ekonomiczny, pojawiło się po roku 1990. Stanowiło ono najbardziej dotkliwy skutek uboczny transformacji polskiej gospodarki z systemu centralnie sterowanego na system wolnorynkowy.

Przez kilkanaście lat powojennych społeczeństwo polskie nie odczuwało problemu bezrobocia, nie notowano go oficjalnie, mimo że system zatrudnienia w okresie socjalizmu miał pewne cechy świadczące o bezrobociu ukrytym, gwarantując bezpieczeństwo zatrudnienia niezależnie od jakości pracy i akceptując tzw. przerosty kadrowe¹.

Na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych w całej Polsce następowały zmiany na wszystkich płaszczyznach życia. Jedne z nich niosły ze sobą zasadnicze przeobrażenia, zwłaszcza w sferze politycznej i ustrojowej, inne implikowały poważne następstwa – przede wszystkim w zakresie życia społeczno-gospodarczego. W omawianym okresie zaobserwowano niepokojące wysokie zjawisko bezrobocia. Praca przestała być prawem, które gwarantowała społeczeństwu Konstytucja, a wręcz przeciwnie – stała się dobrem deficytowym. W ciągu kilku lat bezrobocie stało się jednym z najważniejszych problemów współczesnej gospodarki rynkowej w Polsce². Sytuacja gospodarcza społeczeństwa polskiego, w tym również mieszkańców województwa łódzkiego, była bardzo złożona. Stopa bezrobocia była bardzo wysoka, przychody ludności spadły, co pociągnęło za sobą wzrost napięć społecznych³.

¹ Goszczyńska M., *Transformacja ekonomiczna w umysłach i zachowaniach Polaków*, Scholar, Warszawa 2010, s. 151.

² Telep J., Ćwik B., *Lokalny rynek pracy w Polsce w latach 2001–2005*, AlmaMer Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2008, s. 13.

³ Suliborski A., *Gospodarka Łodzi po 20 latach transformacji*, w: red. S. Liszewski, *Łódź monografia miasta*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2009, s. 367.

Celem artykułu jest zapoznanie czytelnika z tematem bezrobocia, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet na rynku pracy w województwie łódzkim w latach 2004–2010. W publikacji zaprezentuję trudną sytuację kobiet na wojewódzkim rynku pracy. Opierając się na materiałach źródłowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz Urzędu Statystycznego w Łodzi, przedstawię analizę dotyczącą omawianego tematu.

1. Pojęcie bezrobocia

Pojęcie „bezrobocie” ma wiele definicji, które możemy odnaleźć w literaturze, poczynając od momentu historycznego, w którym powstało, kończąc na określeniach występujących w krajach i systemach, w jakich funkcjonuje.

Ustawodawca polski, w ustawie z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁴, określa w art. 2.2 bezrobotnego jako osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, nie uczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych (od 2006 r. wieczorowych, zaocznych lub eksternistycznych), zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- 1) ukończyła 18 lat;
- 2) nie ukończyła 60 lat – kobieta, nie ukończył 65 lat – mężczyzna;
- 3) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej, renty szkoleniowej, renty socjalnej, nie pobiera: świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego;
- 4) nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych;
- 5) nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe;

⁴ Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2004 r., nr 99, poz. 1001, z późn. zm.).

- 6) nie podjęła pozarolniczej działalności lub nie podlega – na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników;
- 7) jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia pozwala na podjęcie zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie;
- 8) nie jest tymczasowo aresztowana lub nie odbywa kary pozbawienia wolności;
- 9) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów ze środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych;
- 10) nie pobiera, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku socjalnego;
- 11) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania;
- 12) nie pobiera, po ustaniu zatrudnienia, świadczenia szkoleniowego.

Po wyliczeniu przesłanek, które według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określają osobę bezrobotną, przytoczę jeszcze kilka definicji osoby bezrobotnej oraz bezrobocia.

Angielski ekonomista – John Maynard Keynes twierdził, że bezrobocie nie ma charakteru dobrowolnego, lecz przymusowy, i jest skutkiem niedostatecznego popytu. Jego definicja brzmi następująco: „Ludzie są bezrobotni nie z własnej woli, jeżeli – w wypadku niewielkiej zwyżki cen artykułów konsumpcji robotniczej w porównaniu z płacą nominalną – zarówno łączna podaż siły roboczej gotowej do podjęcia pracy za wynagrodzenie według bieżących stawek płac nominalnych, jak i łączny popyt na nią przy tych stawkach byłby większy od istniejącego poziomu zatrudnienia”⁵.

Mieczysław Kabaj określa, że „bezrobocie przeważnie oznacza beczynność, oderwanie się od środowiska pracy, radykalną zmianę trybu życia. Bezrobotny odzwyczajają się od normalnego trybu życia: praca, dyscyplina, rytm, czas wolny; zrywa wszelkie więzi ze środowiskiem pracy”⁶.

Według mnie najbardziej trafnym określeniem wydaje się być definicja Eugeniusza Kwiatkowskiego, która określa „bezrobocie jako zjawisko braku pracy

⁵ Keynes J.M., *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza*, WN PWN, Warszawa 2003, s. 16.

⁶ Kabaj M., *Program przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2000, s. 84.

zarobkowej wśród osób będących w pewnym przedziale wiekowym, które są zdolne i gotowe do pracy oraz pracy tej poszukują⁷.

Elżbieta Kryńska konstatuje, że źródeł bezrobocia upatruje się, w zależności od przyjętego modelu przeciwdziałania bezrobociu: „w małej aktywności osób bezrobotnych oraz niesprawnym funkcjonowaniu urzędów pracy – w przypadku modeli, które skupiają się na środkach i programach aktywnej polityki rynku pracy, bądź też w deficycie miejsc pracy – w przypadku modeli, które koncentrują się na zintegrowanej, prozatrudnieniowej polityce społeczno-gospodarczej”⁸.

Najogólniej mówiąc, bezrobocie oznacza brak równowagi między stroną podażową a stroną popytową rynku pracy. Brak ten wyraża nadwyżkę realnych zasobów pracy nad efektywnym popytem na pracę. Wielkość bezrobocia zależy od aktywności zawodowej i liczby ludności w wieku produkcyjnym, a jego poziom wyrażony jest w postaci stopy bezrobocia.

Zgodnie z definicją przyjętą przez Główny Urząd Statystyczny w badaniach aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) do bezrobotnych należą osoby w wieku 15–74 lat, które w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywne poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania, aby znaleźć pracę, oraz były zdolne i gotowe podjąć pracę w tygodniu badanym i następnym. Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie (w ciągu 30 dni)⁹.

2. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa łódzkiego w czerwcu 2011 roku

Województwo łódzkie zajmuje powierzchnię 18 219 km², co stanowi 6% całkowitej powierzchni kraju. Zamieszkałe jest przez około 2,6 mln mieszkańców – 7% całkowitej populacji kraju. Stolicą województwa jest Łódź – trzecie co do wielkości miasto w Polsce. Świetnie rozwinięty system drogowy województwa jest istotnym ułatwieniem dla obecnych i przyszłych inwestorów. Stolica województwa posiada krajowe lotnisko „Lublinek” oraz rozwiniętą infrastrukturę kolejową, dzięki której pasażerowie mogą połączyć się ze wszystkimi większymi miastami w Polsce oraz sąsiadującymi państwami. Na terenie województwa jest 20 państwowych szkół

⁷ Kwiatkowski E., *Bezrobocie, Podstawy teoretyczne*, WN PWN, Warszawa 2002, s. 20.

⁸ Kryńska E., *Dylematy polskiego rynku pracy*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 2001, s. 37.

⁹ Zob. www.stat.gov.pl.

wyższych. Do czołowych ośrodków należą: Uniwersytet Łódzki (40 000 studentów), Politechnika Łódzka (20 000 studentów), Uniwersytet Medyczny. Instytucje te nie tylko zapewniają najwyższej wykwalifikowane kadry pracowników, lecz także stanowią zaplecze naukowe i technologiczne dla przedsiębiorstw.

Województwo łódzkie ma stosunkowo niską konkurencyjność gospodarki w porównaniu z innymi regionami kraju. Przejawem tego jest relatywnie niski udział zainwestowanego kapitału zagranicznego, niski poziom techniczny i technologiczny podmiotów gospodarczych, przestarzała struktura przemysłu. Autor 17. numeru, „Pamiętnika bezrobotnych”,¹⁰ (Wiktor Pietruszka) pięknie opisuje starą przemysłową Łódź, w której w XIX wieku ulokowali się najwięksi potentaci przemysłu łódzkiego. Wspomina momenty, które zawsze go fascynowały, a mianowicie ulice, które całymi godzinami były puste, po czym nagle ożywiały, zaludniały się mrowiem ludzi wpływających z bram fabrycznych. W fabrykach przy krosnach pracowały przeważnie kobiety, ale można było również spotkać mężczyzn, którzy nie mogąc znaleźć lepszej pracy, podejmowali się jej, by utrzymać rodzinę. Z początkiem lat dziewięćdziesiątych fabryki w całym województwie zaczęły upadać, co doprowadziło do masowych zwolnień, a w konsekwencji do wzrostu bezrobocia wśród kobiet, które zasilły grono osób zarejestrowanych już w Powiatowych Urzędach Pracy. Kobiety, które przez wiele lat pracowały w jednym zakładzie pracy, wykonując ją dla jednego pracodawcy, nie posiadając innych umiejętności, nagle stały się niepotrzebne i w tym trudnym okresie transformacji ustrojowych pozostawione samym sobie. Natomiast budynki po dawnych fabrykach włókienniczych, w których pracowały, zostały przekształcone w nowoczesne mieszkania tzw. lofty (które mieszczą się np. w byłej fabryce Scheiblera), powstały w nich centra handlowe np. Manufaktura (była fabryka Izraela Poznańskiego). Mimo tych przekształceń, wiele budynków czeka jeszcze na rewitalizację (np. fabryka Ossera czy też Geyera). Do głównych gałęzi przemysłu w województwie łódzkim obecnie należą: przemysł tekstylny, elektromechaniczny, spożywczy, produkcja płytek ceramicznych, farmaceutyczny, paliwowo-energetyczny¹¹.

Według danych z Urzędu Statystycznego w Łodzi, w czerwcu 2011 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie łódzkim wyniosło 325,8 tys. osób. Wzrost zatrudnienia odnotowano m.in. w: zakwaterowaniu i gastronomii, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, administrowaniu, a także w działalności wspierającej oraz w transporcie i gospodarce magazynowej. Na koniec

¹⁰ Andrzejewski A., Hirszowicz M., Landu Z., Rusinek K., Strzelecki E., Szturm de Szutrem T. Wiatr. J.J., *Pamiętniki bezrobotnych*, PWE, Warszawa 1967, s. 102–104.

¹¹ Badziak K., Łapa M., *Województwo Łódzkie 1919–2009*, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, s. 241.

czerwca 2011 r. rejestr bezrobotnych obejmował 132,7 tys. osób. W czerwcu 2011 r., w powiatowych urzędach pracy województwa łódzkiego zarejestrowano 11,5 tys. bezrobotnych. Z ewidencji bezrobotnych wyrejestrowano w tym czasie 15,4 tys. osób¹² (tab. 1).

Tabela 1. Wybrane kategorie zarejestrowanych bezrobotnych w województwie łódzkim będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (w tys.), w okresie VI. 2010 – VI. 2011

Lata	VI 2010	V 2011	VI 2011
Ogółem	129,3	137,4	132,7
Do 25 roku życia	23,2	25,8	24,3
Powyżej 50 roku życia	32,9	34,8	34,3
Długotrwale bezrobotni	54,5	65,5	64,5
Bez kwalifikacji zawodowych	39,7	46,5	45,2
Bez doświadczenia zawodowego	26,6	29,7	28,3
Bez wykształcenia średniego	75,3	78,3	75,5
Niepełnosprawni	9,8	10,1	9,8

Źródło: dane z Urzędu Statystycznego w Łodzi.

W czerwcu 2011 r., w porównaniu z poprzednim miesiącem, odnotowano spadek liczby bezrobotnych o 4,7 tys. osób we wszystkich rozpatrywanych grupach bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie łódzkim. Największy dotyczył bezrobotnych do 25 roku życia, bez doświadczenia zawodowego oraz bez wykształcenia średniego. W stosunku do czerwca 2010 r. największy wzrost bezrobocia dotyczył długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych.

W czerwcu 2011 r. do urzędów pracy w województwie łódzkim wpłynęło łącznie 4 247 ofert pracy. Na 1 ofertę pracy przypadało 47 osób bezrobotnych. Pod względem poziomu stopy bezrobocia (12%), województwo łódzkie uplasowało się na 6 miejscu w kraju za województwami: pomorskim (11,6%), małopolskim (9,9%), śląskim (9,7%), mazowieckim (9,3%), wielkopolskim (8,6%)¹³.

¹² Informacja sygnałna Nr 5, Urząd Statystyczny w Łodzi, V. 2011, s. 4.

¹³ Informacja sygnałna Nr 5, Urząd Statystyczny w Łodzi, V. 2011, s. 1–8.

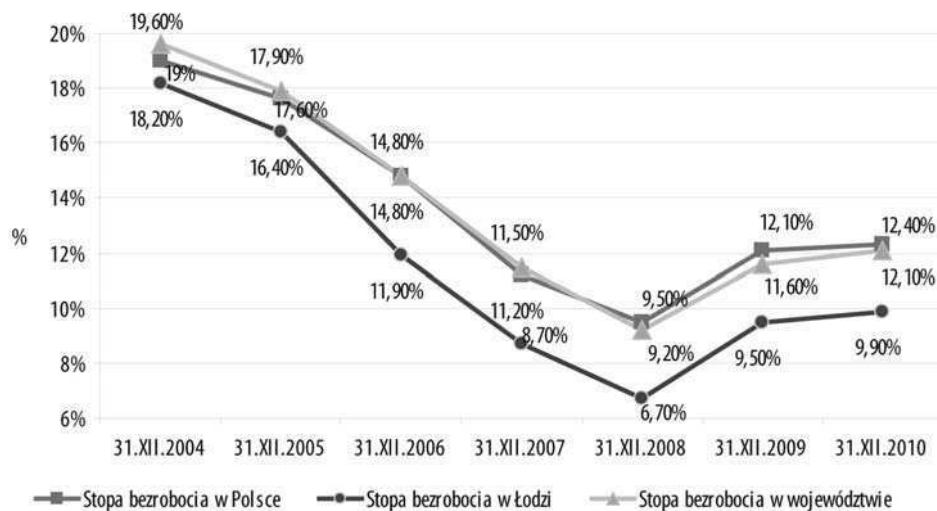
3. Bezrobocie jako problem ekonomiczno-społeczny

Reformy społeczno-ekonomiczne, podjęte w Polsce po 1989 r., przyniosły zmiany zarówno na poziomie mikro-, jak i makrospołecznym. Niektóre z nich były oczekiwane, inne tolerowane, a jeszcze inne stanowiły trudne wyzwanie dla kolejnych rządów. Do ostatniej grupy należy zaliczyć masowe bezrobocie, które pojawiło się w Polsce wkrótce po przejściu do gospodarki rynkowej. W okresie transformacji w miejsce niedoboru siły roboczej szybko pojawił się niedostateczny popyt na pracę¹⁴. Masowe bezrobocie dotyczyło całego kraju, nie omijając województwa łódzkiego, zwanego kiedyś województwem „jednej branży” (włókienniczej). Polska znalazła się wśród tych krajów europejskich, w których poziom bezrobocia jest wciąż wysoki. W tej sytuacji warunki na polskim rynku pracy zmieniły się diametralnie, co spowodowało, że zjawiskiem bezrobocia zostały dotknięte wszystkie grupy społeczne. Rysunek 1 przedstawia stopy bezrobocia w Polsce, w mieście Łodzi i województwie łódzkim w latach 2004–2010, obliczone na 31 grudnia każdego roku. Stopa bezrobocia w Polsce i w województwie łódzkim w badanym okresie jest niemal taka sama. Niższą stopą bezrobocia na tle Polski i województwa łódzkiego charakteryzuje się Łódź. Świadczyć to może o lepszej sytuacji społeczno-gospodarczej stolicy województwa łódzkiego. Jednak bez wątpienia problem bezrobocia dotyczy całego kraju.

Konsekwencje transformacji w szerokim ujęciu tematu bezrobocia można rozpatrywać na płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej, prawnej, politycznej, psychologicznej, zdrowotnej i obyczajowej. Krąg osób pośrednio czy też bezpośrednio dotknięty zjawiskiem bezrobocia jest bardzo szeroki¹⁵. Bezrobocie powoduje degradację ekonomiczną osób i rodzin. Spadek dochodów prowadzi do przymusowego oszczędzania, zmusza do korzystania z finansowej i rzeczowej pomocy zewnętrznej, zaciągania pożyczek, zalegania z opłatami. Najdotkliwiej skutki bezrobocia odczuwają rodziny wielodzietne, w których jeden z żywicieli rodziny traci pracę. Odbija się to na wszystkich członkach rodziny, co powoduje znaczne cięcia budżetowe dotyczące wszelkich form korzystania z placówek oświatowych, edukacyjnych, wypoczynkowych, rekreacyjnych.

¹⁴ Kostrubiec S., *Sytuacja na rynku pracy (brak miejsc pracy)*, w: red. A. Kurzynowski, *Sytuacja społeczno-gospodarcza kobiet, Bariery i stymulatory ich aktywizacji zawodowej*, Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, Warszawa 2001, s. 112.

¹⁵ Mlonek K., *Bezrobocie w Polsce w XX wieku w świetle badań*, KUP, Warszawa 1999.

Rysunek 1. Bezrobocie w Polsce, Łodzi i województwie łódzkim w latach 2004–2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WUP w Łodzi.

Szczególnie zagrożeni skutkami bezrobocia są ludzie młodzi, głównie absolwenci, którzy po ukończeniu szkoły starają się o jakąkolwiek pracę. Im dłużej jej poszukują, tym bardziej wpływa to na ich sferę psychiczną, powoduje dewaluację kwalifikacji zawodowych, obniża aspiracje edukacyjne, osłabia wolę pracy i zdolność do podejmowania wysiłku w celu pozyskania zarobkowego źródła utrzymania.

Brak perspektyw zatrudnienia oraz możliwości zarobkowania powoduje degradację pozycji społecznej bezrobotnych. Długotrwałe pozostawanie bez pracy negatywnie wpływa na samopoczucie i stan zdrowia osoby bezrobotnej, budzi obawy o los własny i najbliższych, rodzi poczucie braku chęci do życia. Zjawisko bezrobocia pozostawia trwałe ślady w życiu jednostek i ich rodzin, często generuje nową biedę, co może doprowadzić do ubóstwa, które w istotny sposób wpływa na poziom życia i rozwój całego społeczeństwa¹⁶.

Żadna z osób pracujących nie zdaje sobie sprawy z tego, co to znaczy być osobą bezrobotną. Wiele na ten temat mieli do opisanego autorzy *Pamiętników bezrobotnych*¹⁷, którzy będąc w takiej sytuacji podzielili się z czytelnikami swoimi doświadczeniami i przeżyciami życia codziennego związanymi z poszukiwaniem pracy. Ich osobiste losy obrazują sytuację od strony mikrospołecznej.

¹⁶ Młonek K., *Bezrobocie*, w: red. A. Kurzynowski, *Polityka społeczna*, Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, Warszawa 2006, s. 104.

¹⁷ Budzyński A., *Pamiętniki bezrobotnych*, Instytut Gospodarstwa Społecznego SGH, Warszawa 2007.

4. Skala i struktura bezrobocia kobiet w województwie łódzkim

Bezrobocie kobiet jest wynikiem zbioru przesłanek, które mają wpływ na ich sytuację społeczno-ekonomiczną. Mogą one być natury ekonomicznej i objawiać się jedynie pod postacią określonych dla poszczególnych stanowisk pracy wymogów kwalifikacyjnych. Jednak swoją specyfikę bezrobocie kobiet zawdzięcza silnemu oddziaływaniu przesłanek natury społeczno-kulturowej, które związane jest z istnieniem ról społecznych przypisanych poszczególnym płciom. W dalszym ciągu można zaobserwować mniejszą liczbę zawodów wykonywanych przez kobiety, które postrzegane są przez pracodawców jako mniej dyspozycyjne. Czynniki kulturowe, które przyzwalają na bezrobocie kobiet jako „strażniczek domowego ogniska”, jak również obniżający się preferowany wiek kobiet – najchętniej zatrudniane są kobiety młode o wysokich kwalifikacjach i dużym doświadczeniu¹⁸. Jedno jest pewne, trudno jest wrócić na rynek pracy po kilku latach przerwy, podczas której zmieniło się wiele, choćby w innowacjach dotyczących parku maszynowego, oprogramowania komputerowego czy też przepisów prawa.

Statystyki Urzędu Statystycznego w Łodzi zdają się odzwierciedlać złożoność opisanego problemu. Zaprezentowane w tabeli 2 dane wskazują, że w latach 2005–2008 oraz 2010 r. bezrobotne kobiety stanowiły liczniejszą grupę niż bezrobotni mężczyźni. Jedynie w latach 2004 i 2009 odnotowano mniejszą liczbę bezrobotnych. Najliczniejsze grupy wiekowe według stanu na koniec roku 2004 i 2010 stanowiły osoby w wieku: 25–34 lat, które nie mają jeszcze doświadczenia zawodowego, oraz bezrobotni w wieku: 45–54 lat, którzy mają wieloletni staż pracy, ale są „zbyt dojrzały” dla pracodawców. Specyfiką struktury bezrobocia w województwie łódzkim jest przewaga kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych. Należy zwrócić także uwagę, że województwo łódzkie jest sfeminizowane (np. w Łodzi przypada 120 kobiet na 100 mężczyzn, w Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku i Kutnie 110–115 kobiet na 100 mężczyzn)¹⁹. W związku z tym kobiety mogą mieć mniejszą szansę na znalezienie jakiegokolwiek pracy.

¹⁸ Telep J., Ćwik B., op.cit, s. 11.

¹⁹ Badziak K., Łapa M., *Województwo Łódzkie 1919–2009*, Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009, s. 247.

Tabela 2. Bezrobotni zarejestrowani w województwie łódzkim według wieku i płci w latach 2004–2010

Lata	Ogółem		Według wieku (w %)				
	Liczba (w tys.)	Udział (w %)	Do 24 lat	25–34	35–44	45–54	Pozostali
2004							
Ogółem	218,281	100,0	22,4	27,3	20,3	25,1	4,9
Mężczyźni	110,465	50,6	11,1	12,6	9,7	13,4	3,8
Kobiety	107,816	49,4	11,3	14,7	10,5	11,7	1,2
2005							
Ogółem	198,429	100,0	20,6	27,1	19,7	26,2	6,4
Mężczyźni	98,534	49,7	9,8	12,0	9,3	13,6	4,9
Kobiety	99,895	50,3	10,8	15,1	10,4	12,5	1,5
2006							
Ogółem	160,698	100,0	18,1	26,5	19,3	27,7	8,5
Mężczyźni	76,162	47,4	7,9	10,9	8,6	13,7	6,4
Kobiety	84,536	52,6	10,2	15,6	10,7	14,0	2,1
2007							
Ogółem	123,148	100,0	16,2	26,4	18,7	28,1	10,7
Mężczyźni	57,591	46,8	5,3	7,9	6,3	10,2	17,1
Kobiety	65,557	53,2	7,2	12,3	8,0	11,3	14,5
2008							
Ogółem	99,191	100,0	17,8	26,9	18,4	26,1	10,8
Mężczyźni	46,602	47,0	7,3	10,9	8,2	12,4	8,1
Kobiety	52,589	53,0	10,5	16,0	10,2	13,7	2,7
2009							
Ogółem	128,105	100,0	19,5	27,7	18,4	23,4	11,0
Mężczyźni	64,696	50,50	9,3	12,5	8,9	11,8	8,0
Kobiety	63,409	49,50	10,1	15,2	9,6	11,6	3,0
2010							
Ogółem	131,617	100,0	19,2	27,5	18,7	22,0	12,6
Mężczyźni	65,360	49,7	8,8	12,0	8,9	11,1	8,8
Kobiety	66,257	50,3	10,4	15,4	9,8	11,0	3,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Banku Danych Lokalnych GUS w Łodzi.

Tabela 3 przedstawia informacje dotyczące zarejestrowanych bezrobotnych w podziale na płeć i wykształcenie. Analiza zmian w strukturze bezrobotnych, jakie zaszły w latach 2004–2010, wskazuje na wyraźne podwyższenie poziomu wykształcenia osób pozostających bez pracy. Statystyki wykazują, że kobiety w województwie łódzkim są lepiej wykształcone niż mężczyźni. Widać to wyraźnie we wszystkich rodzajach wykształcenia: wyższego, policealnego i średniego zawodowego.

Tabela 3. Bezrobotni zarejestrowani w województwie łódzkim według wykształcenia i płci w latach 2004–2010

Lata	Ogółem		Według wykształcenia (w %)				
	Liczba (w tys.)	Udział (w %)	Wyższe	Policealne i średnie zawodowe	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe
2004							
Ogółem	218,281	100,0	5,4	21,0	8,2	30,0	35,5
Mężczyźni	110,465	50,6	1,9	8,4	2,3	17,3	20,6
Kobiety	107,816	49,4	3,4	12,6	5,8	12,7	14,9
2005							
Ogółem	198,429	100,0	5,9	20,8	8,8	29,1	100,0
Mężczyźni	98,534	49,7	2,0	8,3	2,7	16,5	56,9
Kobiety	99,895	50,3	3,9	12,5	6,1	12,6	43,1
2006							
Ogółem	160,698	100,0	6,3	20,8	9,3	28,1	35,5
Mężczyźni	76,162	47,4	2,1	7,8	2,6	15,3	19,6
Kobiety	84,536	52,6	4,2	13,0	6,7	12,8	15,9
2007							
Ogółem	123,148	100,0	7,1	20,5	9,7	26,8	35,9
Mężczyźni	57,591	46,8	2,4	7,6	2,7	14,6	19,5
Kobiety	65,557	53,2	4,7	12,9	7,0	12,2	16,4
2008							
Ogółem	99,191	100,0	8,6	21,0	10,7	25,9	33,8
Mężczyźni	46,602	47,0	2,9	8,0	3,2	14,5	18,4
Kobiety	52,589	53,0	5,8	12,9	7,6	11,4	15,3
2009							
Ogółem	128,105	100,0	9,2	20,7	11,6	26,0	32,4
Mężczyźni	64,696	50,5	3,2	9,0	4,0	15,4	18,9
Kobiety	63,409	49,5	6,0	11,7	7,6	10,6	13,6
2010							
Ogółem	131,617	100,0	9,8	20,6	11,9	25,7	32,0
Mężczyźni	65,360	49,7	3,2	8,8	4,1	15,0	18,6
Kobiety	66,257	50,3	6,7	11,8	7,8	10,6	13,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z RBD GUS w Łodzi.

Charakterystyczny jest także wysoki udział kobiet w grupie osób z wykształceniem średnim ogólnym, czyli *de facto* nie posiadających wyuczonego zawodu. W pozostałych rodzajach wykształcenia, tj. zasadniczego zawodowego oraz gimnazjalnego, wyraźną przewagę stanowią mężczyźni. Na tle całego województwa łódzkiego najlepsze wykształcenie mają mieszkańcy większych miast, np. Skierniewic,

Piotrkowa Trybunalskiego, Sieradza, Wielunia, Łowicza oraz Łodzi. Natomiast naj-
słabiej wykształceni są mieszkańcy miast małych, co utrwała ich stagnację i pro-
blemy rozwojowe²⁰.

**Tabela 4. Bezrobotni zarejestrowani w województwie łódzkim wg czasu pozostawania
bez pracy i płci w latach 2004–2010**

Lata	Ogółem		Według czasu pozostawania bez pracy (w %)				
	Liczba (w tys.)	Udział (w %)	3 m-ce i mniej	3–6 m-cy	7–12 m-cy	12–24 m-cy	Powyżej 24 m-cy
2004							
Ogółem	218,281	100,0	18,6	11,4	15,2	17,5	37,2
Mężczyźni	110,465	50,6	10,8	5,9	8,1	9,1	16,7
Kobiety	107,816	49,4	7,8	5,6	7,1	8,4	20,6
2005							
Ogółem	198,429	100,0	21,1	12,9	14,9	16,1	37,0
Mężczyźni	98,534	49,7	12,2	6,4	7,6	8,0	16,5
Kobiety	99,895	50,3	9,0	6,6	7,3	8,1	20,5
2006							
Ogółem	160,698	100,0	21,4	13,1	14,7	15,2	35,6
Mężczyźni	76,162	47,4	11,7	6,2	7,2	7,1	15,1
Kobiety	84,536	52,6	9,7	6,9	7,6	8,0	20,4
2007							
Ogółem	123,148	100,0	26,4	13,5	14,5	13,8	31,8
Mężczyźni	57,591	46,8	14,2	6,4	7,0	6,2	13,0
Kobiety	65,557	53,2	12,2	7,1	7,6	7,6	18,8
2008							
Ogółem	99,191	100,0	36,3	15,8	14,6	12,1	21,2
Mężczyźni	46,602	47,0	18,8	7,2	6,7	5,3	8,9
Kobiety	52,589	53,0	17,4	8,7	7,9	6,7	12,3
2009							
Ogółem	128,105	100,0	33,8	20,0	21,4	13,2	11,6
Mężczyźni	64,696	50,50	18,1	10,1	11,1	6,1	5,1
Kobiety	63,409	49,50	15,7	10,0	10,3	7,0	6,5
2010							
Ogółem	131,617	100,0	32,9	17,6	19,8	9,1	11,3
Mężczyźni	65,360	49,7	17,5	8,5	9,8	8,7	5,2
Kobiety	66,257	50,3	15,4	9,1	10,0	9,6	6,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z RBD GUS z Łodzi.

²⁰ Badziak K., Łapa M., op.cit., s. 249.

Tabela 4 zawiera informacje dotyczące czasu pozostawania bez pracy według płci. Jeżeli chodzi o bezrobotnych do 3 m-cy i mniej, obserwujemy wyraźną przewagę po stronie mężczyzn we wszystkich badanych latach. W pozostałych przedziałach, tj. od 3 do 6 m-cy, od 6 do 12 m-cy i od 12 do 24 m-cy, przeważają bezrobotne kobiety, zwłaszcza dotyczy to okresu pozostawania bez pracy powyżej roku.

Tabela 5. Bezrobotni w województwie łódzkim według stażu pracy i płci w latach 2004–2010

Lata	Ogółem		Według stażu pracy (w %)					
	Liczba (w tys.)	Udział (w %)	Bez stażu pracy	Do 1 roku	1–5 lat	5–10 lat	10–20 lat	20–30 lat
2004								
Ogółem	218,281	100,0	19,8	16,5	17,9	14,4	16,8	13,2
Mężczyźni	110,465	50,6	8,6	8,2	9,8	7,4	8,0	7,4
Kobiety	107,816	49,4	11,2	8,3	8,1	7,0	8,8	5,8
2005								
Ogółem	198,429	100,0	20,0	15,0	18,9	14,2	16,7	13,4
Mężczyźni	98,534	49,7	8,4	7,2	10,1	7,1	7,9	7,4
Kobiety	99,895	50,3	11,6	7,8	8,8	7,1	8,9	5,9
2006								
Ogółem	160,698	100,0	18,9	15,2	18,4	14,2	17,1	13,7
Mężczyźni	76,162	47,4	7,2	6,9	9,4	6,8	7,8	7,4
Kobiety	84,536	52,6	11,7	8,3	9,1	7,4	9,2	6,3
2007								
Ogółem	123,148	100,0	17,8	15,3	19,2	14,1	17,0	13,6
Mężczyźni	57,591	46,8	6,6	6,9	9,4	6,6	7,7	7,5
Kobiety	65,557	53,2	11,2	8,5	9,8	7,5	9,3	6,1
2008								
Ogółem	99,191	100,0	17,1	16,1	20,0	13,8	16,7	13,2
Mężczyźni	46,602	47,0	6,3	7,0	9,9	6,6	7,8	7,2
Kobiety	52,589	53,0	10,8	9,1	10,1	7,2	8,8	6,0
2009								
Ogółem	128,105	100,0	16,1	15,6	21,4	13,9	16,4	13,0
Mężczyźni	64,696	50,5	6,9	7,2	11,3	7,1	8,2	7,3
Kobiety	63,409	49,5	9,2	8,4	10,1	6,8	8,2	5,7
2010								
Ogółem	131,617	100,0	15,9	15,8	21,6	14,0	16,1	12,8
Mężczyźni	65,360	49,7	6,7	7,2	10,8	7,1	8,1	7,1
Kobiety	66,257	50,3	9,2	8,5	10,8	6,9	8,0	5,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z RBD GUS w Łodzi.

Powodem takiego stanu rzeczy może być większa aktywność kobiet w poszukiwaniu pracy niż mężczyzn. Bezrobotne kobiety szybciej chcą wrócić na rynek pracy, a przez to osiągnąć stabilizację w zatrudnieniu. Wszystko to sprawia, że zmienia się stereotyp kobiety, która chce pracować i chce być niezależna.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 5, w każdym z badanych okresów największy odsetek bezrobotnych stanowią osoby bez stażu pracy, czyli nie posiadające doświadczenia zawodowego. W omawianym przedziale stażu pracy jest więcej bezrobotnych kobiet niż mężczyzn. Następnie najwyższy odsetek stanowią zamiennie, w zależności od omawianego okresu i stażu pracy, kobiety bądź mężczyźni, np. ze stażem pracy do 1 roku, od 1 do 5 lat, od 10 do 20 lat, od 20 do 30 lat. Liczba kobiet nie posiadających doświadczenia zawodowego lub posiadających staż do 1 roku oraz od 10 do 20 lat zdecydowanie przewyższa liczbę mężczyzn będących w identycznej sytuacji.

Statystyka statystyką, a pracodawcy najchętniej zatrudnialiby osoby młode, wykształcone i posiadające doświadczenie zawodowe. Jednak jak zdobyć to doświadczenie, jeżeli osoba bezrobotna nie może znaleźć pracy? Powiatowe Urzędy Pracy otrzymują coraz mniej pieniędzy zarówno na szkolenia, staże czy roboty publiczne, jak i dla bezrobotnych, którzy chcieliby otworzyć działalność gospodarczą. Powoduje to, że na rynek pracy trafia coraz więcej osób poszukujących pracy, której niestety nadal brak.

Tabela 6 przedstawia liczbę zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2004–2010, a także liczbę ofert przedstawionych bezrobotnym w tym okresie. Warto zwrócić uwagę na to, że liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie łódzkim w 2008 r. była ponad dwa razy mniejsza niż w 2004 r. W roku 2009 wzrosła ona o prawie 30% w porównaniu z rokiem poprzednim, co najprawdopodobniej było spowodowane ogólnoswiatowym kryzysem finansowym. Do roku 2008 zwiększała się również liczba ofert pracy przedstawianych w Powiatowych Urzędach Pracy. Rok 2009 to zmniejszenie liczby ofert pracy o prawie połowę i jednoczesny wzrost liczby osób przypadających na jedną ofertę. Zgodnie z informacją Powiatowego Urzędu Pracy nr 2 w Łodzi, spośród bezrobotnych, którzy pozostawali bez pracy nieprzerwanie ponad rok, $\frac{1}{3}$ oczekiwała na pracę ponad 2 lata²¹. Zdarza się, że składana oferta jest już nieaktualna bądź bezrobotny nie spełnia oczekiwań pracodawcy lub nie jest zainteresowany podjęciem pracy, a potrzebuje tylko podpisu, że był u pracodawcy w sprawie pracy.

²¹ Jaroszczyk T., *Informacja o sytuacji na lokalnym rynku pracy w I kwartale 2010 r.*, Powiatowy Urząd Pracy Nr 2 w Łodzi, Łódź 2010, s. 7.

Tabela 6. Bezrobotni zarejestrowani w tys. w województwie łódzkim oraz oferty pracy (stan na 31 grudnia)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bezrobotni zarejestrowani	218 281	198 429	160 698	123 148	99 191	128 105	131 617
Mężczyźni	110 465	98 534	76 162	57 591	46 602	64 696	65 360
Kobiety	107 816	99 895	84 536	65 557	52 589	63 409	66 257
Oferty pracy	1 239	1 377	2 526	2 689	2 131	1 246	1 345
Bezrobotni na 1 ofertę pracy	176	144	64	46	47	103	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego w latach 2004–2010.

Podsumowanie

Bezrobocie jest bez wątpienia problemem społeczno-ekonomicznym XXI wieku. Stopa bezrobocia na koniec 2010 roku wyniosła w Łodzi 9,9%, w województwie łódzkim 12,1% i w Polsce 12,3%. Zjawiskiem bezrobocia są dotknięte wszystkie grupy społeczne, ale to właśnie kobiety są szczególnie zagrożone oddziaływaniem skutków bezrobocia. Dla osób rozpoczynających po raz pierwszy poszukiwanie pracy, odnalezienie się w nowych warunkach na rynku pracy jest niezwykle trudne. Wiele kobiet ze względu na własną edukację, urodzenie dziecka czy opiekę nad bliskimi nie mogło wcześniej uczestniczyć w rynku pracy, aczkolwiek są i takie, które wcześniej pracowały, a teraz postanowiły wrócić do pracy po dłuższej nieobecności. Napotykają jednak liczne trudności, spowodowane bądź brakiem wiedzy z danej dziedziny, bądź na temat wprowadzanych ciągłych innowacji, np. w parku maszynowym czy też oprogramowaniu urządzeń – w tym komputerów.

Okazuje się, że w województwie łódzkim kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni, a po utracie zatrudnienia szybciej chcą wrócić na rynek pracy. Kobiety, które nie mogą wykazać się stażem pracy, mają problemy z jej znalezieniem. Pracodawca najchętniej chciałby przyjąć do pracy osobę młodą, wykształconą z kilkuletnim stażem. Jednak jak zdobyć staż, skoro jest problem ze znalezieniem zatrudnienia? Do Powiatowych Urzędów Pracy pracodawcy zgłaszają coraz mniej ofert pracy, co sprawia np., że na 1 ofertę pracy przypada 98 bezrobotnych. W Łodzi, według statystyk Powiatowych Urzędów Pracy, 1/3 długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) czeka na pracę ponad 2 lata.

Na terenie województwa funkcjonuje Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, w obrębie której powstają nowe bądź rozbudowują się już istniejące podmioty, które chcą prowadzić działalność gospodarczą (np. Indesit, ABB, Serioplast czy Eko-Karteż). Jednak, mimo tych nowych przedsięwzięć, wciąż brakuje wolnych miejsc pracy, w tym również dla kobiet.

Moim zdaniem rozwiązaniem problemu bezrobocia byłyby utworzenie nowych miejsc pracy dzięki zaproszeniu nowych inwestorów do województwa łódzkiego. Korzystając z tzw. monitoringu zawodów, prowadzonego przez PUP-y, można określić, jakie jest zapotrzebowanie pracodawców na poszczególne zawody. Biorąc pod uwagę zarówno dostępność ofert pracy, jak i zapotrzebowanie pracodawców na poszczególne osoby wykonujące dane zawody, Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi zajęło się tą tematyką, przeprowadzając stosowane badania. Wykorzystując uzyskane wyniki, dobrze byłoby tak przygotować uczącą się młodzież oraz przekwalifikować bezrobotnych, by podaż pracy dostosować do wciąż zmieniającego się zapotrzebowania na pracę. Taka informacja powinna być również kierowana do jednostek nadrzędnych, jakimi są MEN i WUP. Nowe miejsca pracy tworzone przez inwestorów, odpowiednie do potrzeb rynku pracy ukierunkowanie kształcenia zawodowego uczniów, a także efektywny system dokształceń i przekwalifikowań mogłyby znacznie ograniczyć zjawisko bezrobocia nie tylko w województwie łódzkim, lecz także w całym kraju.

Unemployment of women in Łódź voivodeship between 2004 and 2010

The article “Unemployment of women in Łódź voivodeship between 2004 and 2010” brings readers closer both to the socio-economic situation and the problem of unemployment in the area. The text contains a few definitions of unemployment, statistical information such as the number of unemployed, their education, period of unemployment and the number of job offers per one person.

The author describes the difficult situation of the unemployed, particularly women, whose participation in the labour market begins later (caused by their social role) than men. This publication acquaints readers with a vital socio-economic issue of the 21st century i.e. unemployment.

Le chômage des femmes dans la voïvodie de Lodz dans les années 2004–2010

L'article présente la situation socio-économique de la voïvodie de Lodz dans les années 2004–2010 et le problème du chômage dans cette région. L'article cite les différentes définitions du « chômage » et il fait référence aux données statistiques telles que: le nombre total de chômeurs, leur niveau d'éducation, leur période de chômage, ainsi que le nombre d'offre d'emploi par personne.

L'auteur souligne la situation difficile des chômeurs, en mettant un accent particulier sur les femmes qui entrent sur le marché du travail plus tard que les hommes à cause de leur rôle social unique. L'article attire l'attention sur une question socio-économique importante du XXIe siècle, qui est le chômage.